

ინფლაციის არსი და ანტიინფლაციური ეკონომიკური პოლიტიკა

თეონა ბაკანიძე

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,

ასოცირებული პროფესორი

მაგდა ბაკანიძე

ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი,

ასისტენტ პროფესორი

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მაჩვენებელს ინფლაციას. მისი არსი და სახეები. ნათლად ნარმოდგენილი ანტიინფლაციური ეკონომიკური პოლიტიკა. ინფლაცია წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე მწვავე სოციალურ-ეკონომიკურ პრობლემას. ინფლაციის ეკონომიკური სახეებიდან გამომდინარე ერთმანეთს შედარებულია ზომიერი და ჭენებითი ხასიათის ინფლაცია და ჰიპერინფლაცია. ნარმოდგენილია ინფლაციის განმსაზღვრელი ძირითადი მიზეზები.

საკვანძო სიტყვები: ინფლაცია, ინფლაციის სახეები, ინფლაციის მიზეზები, ანტიინფლაციური პოლიტიკა.

INFLATION AND ANTI-INFLATION ECONOMIC POLICY

Teona Bakanidze - Doctor of Business Administration, Associate Professor

Magda Bakanidze - Doctor of Business Administration, Assistant professor

ABSTRACT

Inflation, which is one of the most important indicators of macroeconomic instability, is reviewed in the article. Its essence and faces are presented here also. An anti-inflationary economic policy is presented extensively. Inflation is one of the most acute socio-economic problems. Depending on the economic conditions of the inflation, the normal inflation and hyperinflation are comparable with each other. The main reasons for inflation are represented in the article.

* * * *

მაკროეკონომიკური არასტაბილურობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მაჩვენებლად გვევლინება ინფლაცია. ტერმინი „ინფლაცია“ ლათინური წარმოშობის სიტყვაა, რაც გაბერვას ნიშნავს ანუ ინფლაციის პირობებში ხდება მიმოქცევის არხებში ქარბი ქაღალდის ფულისა და დაუზღუდავებელი ბანკოტების დაგროვება, რაც შედეგად იწვევს მათ გაუფასურებასა და ქვეყანაში ფასების საერთო დონის ზრდას. ინფლაცია მთელს ეკონომიკაში მიმდინარე პროცესებს ეხება და უპირველესად, როგორც უკვე ზემოთ

ავლნიშნეთ იგი ვლინდება ეკონომიკაში არსებული ფასების დონის ზრდითა და ფულის, როგორც გაცვლის საშუალების ღირებულების შემცირებით. ჩვენი აზრით ინფლაცია წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე მწვავე სოციალურ-ეკონომიკურ პრობლემას და ინფლაციისგან არცერთი ქვეყანა არ არის დაზღვეული. იგი ეხება, როგორც მაღალ განვითარებულ ასევე დაბალგანვითარებულ ქვეყნებს. ქვეყანაში დაწყებული ინფლაციის პროცესთან ერთად ფულს უძნელდება თავისი ფუნქციების ნორმალურად შესრულება.

ეკონომიკური ხასიათის ლიტერატურაში ვხვდებით ინფლაციის შემდეგ სახეებს:

1. მოთხოვნის გადიდებით გამოწვეული ინფლაცია;
2. წარმოების მოცულობის შემცირებით განპირობებული მიწოდების ინფლაცია;
3. ზომიერი ინფლაცია;
4. ჭენებითი ხასიათის ინფლაცია;
5. ჰიპერინფლაცია;
6. ღია და დათრგუნული სახის ინფლაცია.

ინფლაციის ეკონომიკური სახეებიდან გამომდინარე ერთმანეთს თუ შევადარებთ მათ, მაგალითისათვის ზომიერ და ჭენებითი ხასიათის ინფლაციასა და ჰიპერინფლაციას, დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ ზომიერი ინფლაციის არსებობა საზოგადოებისთვის ნაკლებად შესამჩნევია. ზომიერი ინფლაციის პირობებში საქონელსა და მომსახურებაზე ფასები დაახლოებით წელიწადში 10%-ით იზრდება რაც უნდა აღინიშნოს რომ შეუმჩნელად მიმდინარეობს და შედეგებიც ნაკლებად მტკივნეულია. რაც შეეხება ჭენებითი ხასიათის ინფლაციას ასეთ დროს საქონელსა და მომსახურებაზე ფასები დაახლოებით წელიწადში 20%-იდან 200%-მდე იზრდება. იგი დიდი წინააღმდეგობით მიმდინარეობს და უდიდეს უარყოფით გავლენას ახდენს საზოგადოების ცხოვრების დონეზე. უნდა აღინიშნოს რომ ხშირად დგება შედეგი როდესაც ზომიერი და ჭენებადი ხასიათის ინფლაცია გადაიზრდება ჰიპერინფლაციაში რა დროსაც ფასები საქონელსა და მომსახურებაზე შეიძლება ითქვას, რომ გეომეტრიული პროგრესით იზრდება და უდიეს სტრესს წარმოქმნის საზოგადოებაში. რაც დამანგრეველ გავლენას ახდენს ეროვნული ეკონომიკის განვითარებაზე. იგი იწვევს და აჩქარებს ფინანსურ კრიზისს, იწვევს დეპრესიასა და ართულებს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ სიტუაციას.

ინფლაციის განმსაზღვრელ ძირითად მიზეზებად გვევლინება:

1. სახელმწიფოსა შემოსავლებსა და ხარჯებს

შორის დისბალანსი, რომელიც გამოიხატება ბიუჯეტის დეფიციტით. ზოგიერთ შემთხვევაში დეფიციტური ბიუჯეტის პირობებში სახელმწიფო მიმართავს ფულის გაძლიერებულ ემისიას, რაც საჭიროებასთან შედარებით მის მკვეთრად გაზრდასა და გაუფასურებას იწვევს;

2. ეკონომიკის მილიტარიზაციასთან დაკავშირებით მსხვილი ინვესტიციების დაფარვა ხდება ფულის ემისიით;

3. დისპროპორცია ფულად და საქონლურ მასას შორის. ასეთი დისბალანსი შესაძლოა გამოიწვიოს გადახდისუნარიან მოთხოვნილებასთან შედარებით, მოხმარების საგნების წარმოების წარმოჩენამ.

4. „იმპორტული“ ინფლაცია. ასეთ დროს ქვეყანასი ხორციელდება ისეთი საქონლის იმპორტი, რომელზეც ძალიან მარალი ფასებია დაწესებული, სემოტანის აუცილებლობის საფუძველად კი ჰვევლინება ქვეყნის შიგნით მოცემული საქონლის მწვავე დეფიციტი.

5. ინფლაციის მოლოდინი. ეს შეიძლება წარმოვიდგინოთ შემდეგნაირად: ჯერ ერთი, მომხმარებლები ყიდულობენ ხანგრძლივი დროის განმავლობაში საქონელს და მომსახურებას მაღალ ფასებში და რადგან აღარ აქვთ იმედი ფასების შემცირებაზე, ყიდულობენ საქონელს იმაზე მეტს ვიდრე მათი მიმდინარე მოთხოვნაა, მეორე, პარალელურად იზრდებიან ხელფასის გაზრდისათვის, რაც განხორციელების შემთხვევაში ხელს შეუწყობს მიმდინარე სამომხმარებლო მოთხოვნის გადიდებას; მესამე, მწარმოებლები თავიანთ პროდუქტებზე აწესებენ სულ უფრო მაღალ ფასებს იმ მიზეზით, რომ უახლოეს პერიოდში მოსალოდნელია ნედლეულის, მასალებისა და მკომპლექტებული ნაწარმის კიდევ უფრო გაძვირება. ამავე მიზეზით ისინი აფართოებენ წარმოების რესურსების შეძენას. ყოველივე ამის შედეგად ფასები იზრდება არა მარტო ადრე დაუკმაყოფილებელი მსყიდველობითუნარანი მოთხოვნის დონემდე, არამედ მოსალოდნელ ოფიციალურ სიდიდემდეც.

6. ბაზარზე ისეთი საქონლის მიწოდება გარკვეული რაოდენობით, რომელზეც მოთხოვნა არ არის. აღნიშნული გარემოება იწვევს ფულის გაუფასურებას.

სამომხმარებლო ფასების ინდექსი ცხოვრების ღირებულების ცვლილებების ანალიზისათვის გამოიყენება. როდესაც სამომხმარებლო ფასების ინდექსი იზრდება საოჯახო მეურნეობებმა მეტი ფული უნდა დახარჯოს ცხოვრების იმავე დონის შესანარჩუნებლად. ეკონომისტები ტერმინ „ინფლაციას“ იყენებენ იმ კონკრეტული სიტუაციის აღსაწერად როდესაც ფასების საერთო დონე ინფლაციის დონე სამომხმარებლო ფასების ინდექსის პროცენტული ცვლილებათა წინა წელთან შედარებით.

სამომხმარებლო ფასების ინდექსის გამოყენება ინფლაციის დონის გამოთვლისათვის, რომელიც ფასების ინდექსის პროცენტულ ცვლილებას წარმოადგენს წინა პერიოდთან შედარებით ერთ-ერთი საფეხურია ინფლაციის დონის გამოთვლისათვის. მაგალითისთვის თუ სამომხმარებლო ფასების ინდექსი

65%-ით გაიზარდა 2013წ-დან - 2014წ-მდე და 42%-ით 2014წ-დან - 2015წ-მდე ამბობენ, რომ 2014 წელს ინფლაციის დონეა 65%, ხოლო 2015 წელს კი 42%. არნიშნული მაგალითი მიხედვად იმისა, რომ გამარტივებული მოდელია, ის მაინც გვიჩვენებს თუ როგორ ითვლის სტატისტიკის დეპარტამენტი სამომხმარებლო ფასების ინდექსსა და ინფლაციის დონეს.

თანამედროვე საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ინფლაციის მთლიანად ლიკვიდირება არარეალურია. მაქსიმუმ ღონისძიებათა კომპლექსის გონივრულმა გახორციელებამ შესაძლოა მოგვცეს მის ზომიერ ფარგლებში მოქცევა და ეკონომიკაზე გამანადგურებელი გავლენის თავიდან აცილება. ცნობილია ანტიინფლაციური პოლიტიკის ორი ვარიანტი: ინფლაციური პროცესებისადმი ადაპტირება და აშკარა ანტიინფლაციურ ღონისძიებათა განხორციელება. ადაპტაციური პოლიტიკის დროს საბაზრო ეკონომიკის სუბიექტები თავიდანვე ითვალისწინებენ ინფლაციის ნეგატიურ შედეგებს. საოჯახო მეურნეობები ინფლაციისადმი ადაპტირებას ცდილობენ შემოსავლის დამატებითი წყაროების მოძიებით, კონტრაქტების დადებისას ხელფასების ინფლაციური კორექტირებით. ფირმები ცვლიან თავიანთ ეკონომიკურ პოლიტიკას, ასე მაგალითად ახდენენ მოკლევადიანი პროექტების რეალიზაციას და არა გრძელვადიანის, რათა მოკლე დროში მოახდინონ დაბანდებული თანხების დაბრუნება. აშკარა ანტიინფლაციური პოლიტიკა მოიცავს სახელმწიფოს მიერ შემუშავებულ და გატარებულ გრძელვადიან და მოკლევადიან ღონისძიებათა კომპლექსს.

გრძელვადიანი ანტიინფლაციური პოლიტიკა მოიცავს ისეთ ღონისძიებებს როგორიცაა: - სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის შემცირება, არა ფულის ემისიის გზით, არამედ გადასახადების გადიდებაზე და სახელმწიფო ხარჯების შემცირებით;

- ფულის მიმოქცევის რეგულირება, კერძოს, ფულის მასის ყოველწლიურ მატებაზე მკაცრი ლიმიტის დაწესება, აღნიშნული ხელს შეუწყობს ინფლაციის დონის კონტროლს ქვეყანაში;

- ინფლაციაზე გარე ფაქტორების გავლენის შესუსტება, რაც გულისხმობს დეფიციტური ბიუჯეტის დასაფარავად, სახელმწიფოს მიერ უცხოური კრედიტებისა და საგარეო ვალის აღებისადმი ფრთხილ დამოკიდებულებას.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ლ.ბერიძე, მ.ჭიპაშვილი, „ეკონომიკის საფუძვლები“, თბილისი 2015წ.
2. პ.ლემონჯავა, ა.აბრალავა, „ეკონომიკის პრინციპები“, გამომცემლობა „გრანალი“, თბილისი 2011წ.
3. მ.ვანიშვილი, „მიკრო- და მაკროეკონომიკის საფუძვლები“, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბილისი 2009წ.
4. გ. მენქიუ „ეკონომიკის პრინციპები“, გამომცემლობა „დიოგენე“.
5. http://for.ge/view.php?for_id=3204&cat=3